

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

Območna enota Tolmin

Šifra: 604 – 2 / 2012

Datum: 21. 12. 2012

OBČINA TOLMIN

Ulica padlih borcev 2

5220 TOLMIN

*Zadeva: Predlog za letni načrt ukrepov varstva in vlaganj v naravne vire v občini
Tolmin*

Spoštovani,

Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Tolmin, in NAC, Naravoslovni center Tolmin, s tem dopisom predlagata, da Občina Tolmin uvrsti v letni načrt ukrepov varstva in vlaganj v naravne vire v občini Tolmin za leto 2013 tudi ukrepe iz priloge tega dopisa.

Lep pozdrav.

Pripravil:
Dani OBLAK, univ.dipl.inž.gozd.

Marko JANEŽ, univ.dipl.inž.gozd.
Vodja OE

PRILOGE: *Utemeljitev, poročilo o izvedenih ukrepih in aktivnostih ter predlog ukrepov za leto 2013*

KAZALO

Spremni dopis.....	1
Kazalo.....	2
Priloge.....	3
PRILOGA 1: utemeljitev vloge.....	3
PRILOGA 2: poročilo o izvedenih ukrepih in aktivnostih v letu 2012.....	4
Kratek opis izvedenih del in aktivnosti:	4
Količinski opis izvedenih del in aktivnosti:	4
Stroškovni in dobaviteljski (izvajalski) opis izvedenih del in aktivnosti:.....	5
PRILOGA 3: predlog ukrepov varstva in vlaganj v letu 2013	6
Solnice	7
Krmišča	8
Visoke preže	9

PRILOGA 1: utemeljitev vloge

Občinski svet Občine Tolmin je na svoji 10. seji 8. novembra 2011 sprejel Odlok o porabi koncesijske dajatve za trajnostno gospodarjenje z divjadjo v občini Tolmin (Uradni list RS, št. 93/2011), na podlagi katerega je omogočeno Občini Tolmin namenjati sredstva za izvajanje ukrepov varstva in vlaganj v naravne vire v občini Tolmin.

Učni gozdiček Sovodenj (v nadaljevanju: UGS) je gozdni (po)učni objekt, katerega poslanstvo je poučevanje in informiranje obiskovalcev, predvsem otrok od 5. do 10. leta starosti, o rastlinskem in živalskem svetu tega gozdnega predela, s ciljem vzgoje pozitivnega odnosa do narave. Ob tem se obiskovalci seznanjajo z vlogo gozda in si širijo obzorje, izoblikujejo odnos do narave kot naše skupne dediščine in spoznavajo naravne vrednote. Poudarek je na učenju za življenje in vzgoji za celostno pojmovanje gozda kot nosilca kvalitete življenja in bivanja tudi s ciljem osveščanja, promocije in preventivnega varstva.

V letu 2012 so bili izvedeni vsi ukrepi in aktivnosti iz sprejetega načrta. Kot dodatne ukrepe predlagamo tiste, ki bi v letu 2013 nadaljevali opremljanje s poučnimi vsebinami v skladu z vizijo razvoja UGS.

Sodelujoče organizacije in njihovi predstavniki v projektu:

Vodilni partner (nosilec projekta, nosilec izvajanja): NAC, Naravoslovni center Tolmin, Poljubinj 24e, 5220 Tolmin

Partner: Zavod za gozdove Slovenije Ljubljana, Območna enota Tolmin, Tumov drevored 17 p.p. 102, 5220 Tolmin

Partner: Občina Tolmin, Ulica padlih borcev 2, 5220 Tolmin

Odgovorna oseba: Gregor Podgornik, NAC Tolmin

Vodja projekta: Dani Oblak, ZGS, OE Tolmin

Katastrska občina: 2248 – Tolmin

Posestni list in zemljiškoknjižni vložek: 920

Parcelna številka: 1206/1

Lastništvo: Republika Slovenija, Gregorčičeva ulica 20, 1000 Ljubljana

Kratek opis izvedenih del in aktivnosti:

- Pridobili soglasje od Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS.
- Očistili parcelo zarasti in z ureditvenimi deli oblikovali gozdiček.
- Izdelali in postavili lesene tablice s poimenovanjem drevesnih vrst.
- Naročili izdelavo ter postavili netopirnico in gnezdnice.
- Ob dnevu Zemlje izvedli čistilno akcijo.
- Izdelali in postavili lesene silhuete živali.
- Izdelali in postavili mizo in klopi.
- Pripeljali in postavili hrastov hlod.
- Izdelali in postavili vhod.
- Oblikovali in natisnili tablice z okoljskimi piktogrami in logotipi partnerjev.
- Posadili dodatne drevesne vrste.
- Postavili leseno ograjo iz akacijevih kolov.
- Postavili opozorilne table.
- Postavili pogače za zimsko krmljenje.
- Organizirali otvoritev UGS – kulturni program, strokovno vodenje, izjave za medije.
- Strokovno vodenje osnovnošolskih otrok.
- Strokovno vodenje ob srečanju tabornikov Primorske.

Količinski opis izvedenih del in aktivnosti:

P R E D M E T	K O L I Č I N A (kom)
tablice drevesnih vrst	17
netopirnica	1
gnezdница	3
duplo za ptiče	1
silhueta najpogostejše divjadi	7
ograja	80
miza	1
klopi	3
hlod	1
vhod	1
dodana drevesa	3
piktogrami	7
logotipi	3
opozorilne table	4
pogače za krmljenje	5
strokovno vodenje	5

Stroškovni in dobaviteljski (izvajalski) opis izvedenih del in aktivnosti:

DOBAVITELJ / IZVAJALEC	VSEBINA (opravljena storitev, dobavljeno blago)	STROŠEK (v EUR)
Mizarstvo Leban, CO & d.n.o.	hrastova letev 5 kos	54,00
Kmetijska zadruga Tolmin z.o.o.	plošča gradbena 2x, steber okrog. 14 kos, vijaki, matice, podložke	189,24
Gravoštampt Kobal Željko s.p.	graviranje lesenih plošč, 25 kos	90,00
Mizarstvo Fon–Bon Bon Milan s.p., Volče	izdelava lesa za 3 gnezdnice in netopirnico	138,00
MMG	hlodovina akacije 0,54 m ³	35,64
KZ z.o.o. Tolmin	biotan 2 kos, tesarol 5 kos, silvanol 1 kos, palica navojna 3 kos, podložke in matice	81,50
KZ z.o.o. Tolmin	folija pvc, trak, vijak, ibitol 1 kos, izotem 1 kos, jekleni žičniki	63,55
KZ z.o.o. Tolmin	žičniki	1,96
MMG	hlodovina akacije 0,24 m ³	15,84
Petrol	gorivo – diesel	60,00
Gradfinal d.o.o. Žabče	dobava in postavitve lesenega stebra	78,00
Marjetka Pavšič s.p. (Sponka)	indigo papir	4,20
Petrol	gorivo – bencin	50,00
MMG	hlodovina akacije 0,83 m ³	54,78
AKEM d.o.o.	priprava in izdelava info tabel	236,52
KZ z.o.o. Tolmin	vijaki, rokavice, žičniki, svedri, hrana in pijača (akcija postavitve ograje)	62,95
Petrol	gorivo - bencin	50,03
KZ Tolmin z.o.o.	vijaki, hrana in pijača (akcija 27. 7. 2012)	22,27
Gradfinal d.o.o.	prevoz in postavitve lesa	96,00
NAC	terensko delo	345,88
KZ Tolmin z.o.o.	razni gradbeni material (matice, vijaki, podložke, cement, svedri, olje, lak...)	135,20
PORABLJENO		1.865,56
NA RAZPOLAGO		1.867,09
OSTALO		1,53

PRILOGA 3: predlog ukrepov varstva in vlaganj v letu 2013

Opomba: vse cene so v evrih (€). DDV je vključen v ceno.

UKREP VARSTVA IN VLAGANJ	VRSTA STORITVE	CENA STORITEV	VRSTA BLAGA	CENA BLAGA	TERMIN	SKUPAJ STROSEK
urejanje grmišč, gozdnih jas, gozdnega roba (za malo divjad)	ureditev gozdiča (čiščenje grmovja, oslabeledih dreves, odstranjevanje smeti, ...)	24 ur x 5 € = 120,00	gorivo mazivo	10 l x 1,406 € = 14,06 1 kos x 11,30 € = 11,30	marec 2013	145,36
izobraževanje širše javnosti z opremljanjem (po)učnih objektov s področja lovstva, trajnostnega gospodarjenja z divjadjo in varovanja naravnega okolja.	izdelava, dostava in postavitve ograje	150,00	akacijevi koli	80 kom x 4 m x 0,15 m = 300,00	marec 2013	450,00
izobraževanje širše javnosti z opremljanjem (po)učnih objektov s področja lovstva, trajnostnega gospodarjenja z divjadjo in varovanja naravnega okolja.	Izdelava, dostava in postavitve solnice v korenini	410,00	impregnirana korenina	150,00	april 2013	560,00
izobraževanje širše javnosti z opremljanjem (po)učnih objektov s področja lovstva, trajnostnega gospodarjenja z divjadjo in varovanja naravnega okolja.	Izdelava, dostava in postavitve solnice na višinski raglji	362,00	impregnirana ragla	100,00	april 2013	462,00
izobraževanje širše javnosti z opremljanjem (po)učnih objektov s področja lovstva, trajnostnega gospodarjenja z divjadjo in varovanja naravnega okolja.	Izdelava, dostava in postavitve krmišča	950,00	les, pritrdilni material, zaščitni premazi	528,00	april 2013	1.478,00
izobraževanje širše javnosti z opremljanjem (po)učnih objektov s področja lovstva, trajnostnega gospodarjenja z divjadjo in varovanja naravnega okolja.	Izdelava, dostava in postavitve lovske samostoječe višinske preže, opazovalnice	1.400,00	les, pritrdilni material, zaščitni premazi	1.232,00	april 2013	2.632,00
izvajanje izobraževalnih in promocijskih aktivnosti na področju varstva in vlaganj v naravne vire, zlasti izobraževanje in osveščanje otrok v vrtcih in osnovnih šolah o pravilnem odnosu do naravnih virov	izdelava in postavitve tablic drevesnih in grmovnih vrst	32 ur x 5 € = 160,00	les, barva, čopič, vijaki	8 kos x 15 € = 120,00	april 2013	280,00
izvajanje izobraževalnih in promocijskih aktivnosti na področju varstva in vlaganj v naravne vire, zlasti izobraževanje in osveščanje otrok v vrtcih in osnovnih šolah o pravilnem odnosu do naravnih virov	izdelava in postavitve silhuet divjadi	16 ur x 5 € = 80,00	les, barva, čopič, vijaki	5 kos x 30 € = 150,00	maj 2013	230,00
sadnja in vzdrževanje avtohtonih, rastišču primernih plodonosnih grmovnih in drevesnih vrst	sadnja macesna	2 uri x 5 € = 10,00	sadika macesna	2 kos x 15 € = 30,00	februar 2013	40,00
sadnja in vzdrževanje avtohtonih, rastišču primernih plodonosnih grmovnih in drevesnih vrst	sadnja breze	2 uri x 5 € = 10,00	sadika breze	2 kos x 10 € = 20,00	februar 2013	30,00
izvajanje izobraževalnih in promocijskih aktivnosti na področju varstva in vlaganj v naravne vire, zlasti izobraževanje in osveščanje otrok v vrtcih in osnovnih šolah o pravilnem odnosu do naravnih virov	postavitve opozorilnih tabel	4 ure x 5 € = 20,00	opozorilne table	4 x 30 € = 120,00	januar 2013	140,00
Isto kot zgoraj	Avtorstvo, oblikovanje	820,00	knjiga	250 kos x 6,24 € = 1.560,00	maj 2013	2.380,00
SKUPAJ						8.827,36

Solnice

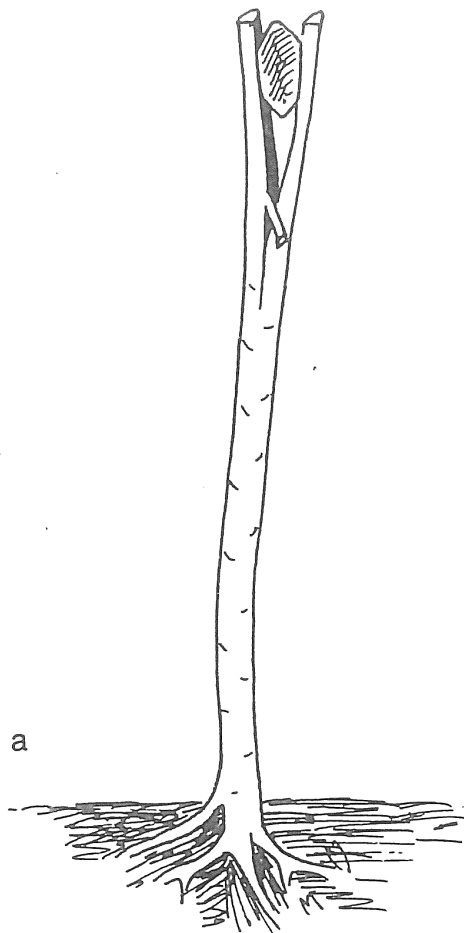
Solnice: V naravi kemijski element natrij obstaja predvsem v raznih spojinah, iz katerih ga dobivajo rastline in živali. Med razširjene oblike spojin sodi tudi natrijev klorid ali kuhinjska sol. Živalski organizmi potrebe po natriju zadostijo predvsem s pašo. Delež natrija v naravi se zmanjšuje predvsem v predelih, kjer uporabljajo umetna (kalijeva) gnojila.

Divjadi so sol, s pomočjo solnic, nudili že pred več kot sto leti. Ta gojitveni ukrep sicer nepomembno prispeva k telesnemu ali zdravstvenemu stanju divjadi. Več soli organizem divjadi potrebuje predvsem v času razvoja plodov, menjave dlake in rasti rogovja.

V uporabi so razne oblike solnic. Navadno za solnice ali solnike služijo drevesna debela ali štori, pa tudi skalne razpoke. Vanje nameščamo predvsem kameno sol v kosih, vendar tako, da je divjad neposredno ne liže, pač pa ji omogočimo le lizanje izcejajoče se slanice. Zdrobljeno kuhinjsko oz. morsko sol lahko dajemo divjadi tudi pomešano z zemljo (prstjo, ilovico).

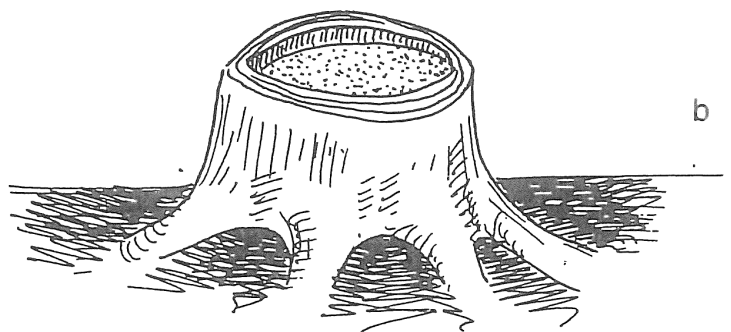
Solnice naj bodo založene predvsem ob prehodu iz zime v pomlad, ne pa pozimi. V živalskem organizmu namreč sol povečuje potrebo po vodi, kar ob zimskem pomanjkanju vode lahko pri jelenjadi pospeši lupljenje drvja.

Solnice oz. njihovo zalaganje s soljo so gojitveni ukrepi. S številom solnic pa ne kaže pretiravati; ne smejo služiti namenu, da bi ob njih lažje odstreljevali divjad. Odstrel divjadi ob solnici je dejanje, ki je v nasprotju z lovsko etiko. Ob pojavu kužne bolezni med divjadjo je treba solnice, ob katerih se okužba lahko širi, ukiniti.

Običajno solnico ali solnik a) za srnjad naredimo tako, da ustrezno visoko odžagamo debelce, ga prekoljemo in zagozdimo s primernim klinom. V razkol vstavimo kos kamene soli. Divjad soli neposredno ne sme dosegači, liže le izcejajočo se slanico z debelca in s tal. Če je pod solnico pesek ali kamenje, ga odstranimo in tja namestimo primerno debelo plast čiste prsti ali ilovice.

Zdrobljeno kuhinjsko (kameno ali morsko) sol divjadi lahko nudimo pomešano s prstjo oz. z ilovico brez peska, npr. v drevesnem štoru – b).

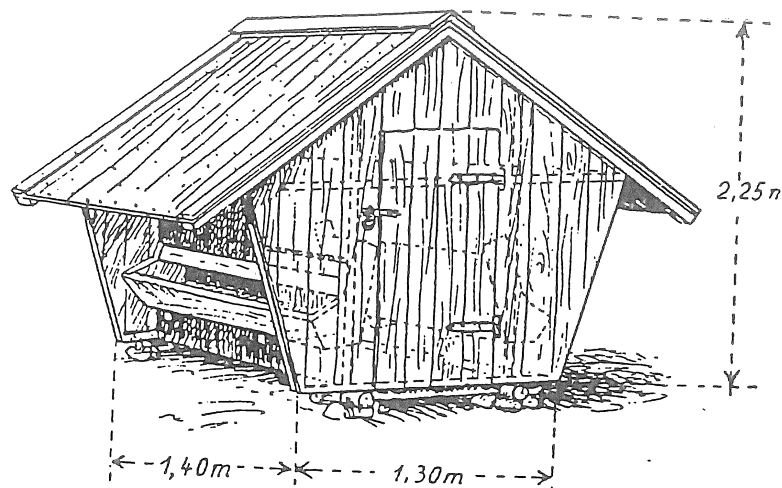

Krmišča

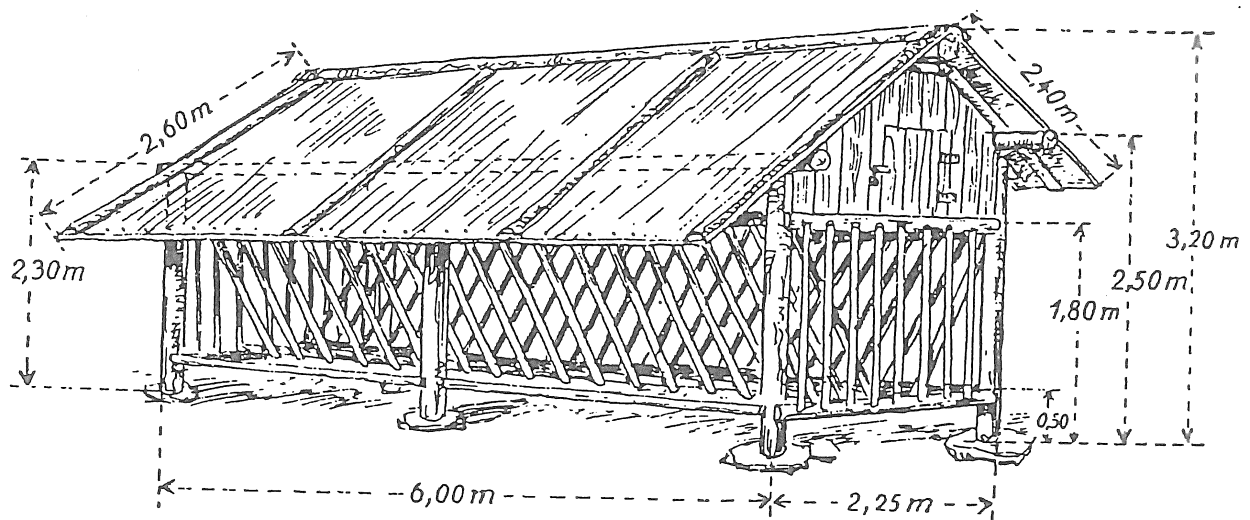
Krmišča - mrhovišča: Krmišča za divjad, mednje sodijo tudi mrhovišča, so gojitveni ukrep dopolnilnega krmljenja divjadi. Osnovni namen dopolnilnega krmljenja je pomagati divjadi pri premagovanju zimskih stisk. Nekatere oblike dopolnilnega krmljenja pomenijo tudi razbremenitev pritiska divjadi na poljske in gozdne kulture. Mrhovišča pa so, poleg omenjenega, namenjena tudi za odstrel divjadi.

Umetno krmljenje divjadi ne sme biti osnovni, pač pa le dopolnilni vir prehrane. Vrsta in način nudenja krmil morata kar najbolj ustrezati naravnim, življenjskim značilnostim divjadi. Divjad se mora pri jemanju hrane čimbolj gibati, hrano mora trgati ali kopati izpod snega. Krmila morajo biti kakovostna, ne plésniva ne soljena.

Krmišča vseh namenov in oblik morajo biti kar najbolj vključena v naravno okolje, biti pa morajo dovolj velika, da hrane za divjad ne zmanjka v najbolj kritičnih obdobjih. Poleg tega je treba upoštevati tudi socialne značilnosti divjadi, npr. da se tropi različnih vrst na krmiščih ne prenašajo med seboj.

Krmišče za srnjad

Primer krmišča za jelenjad

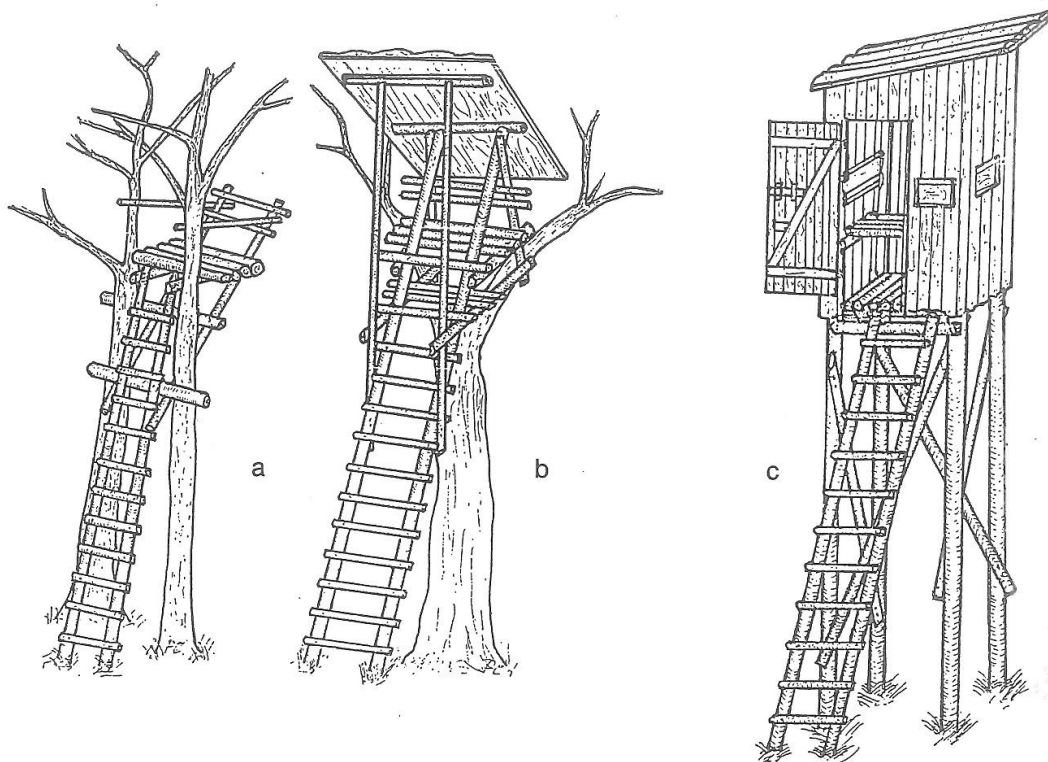

Visoke preže

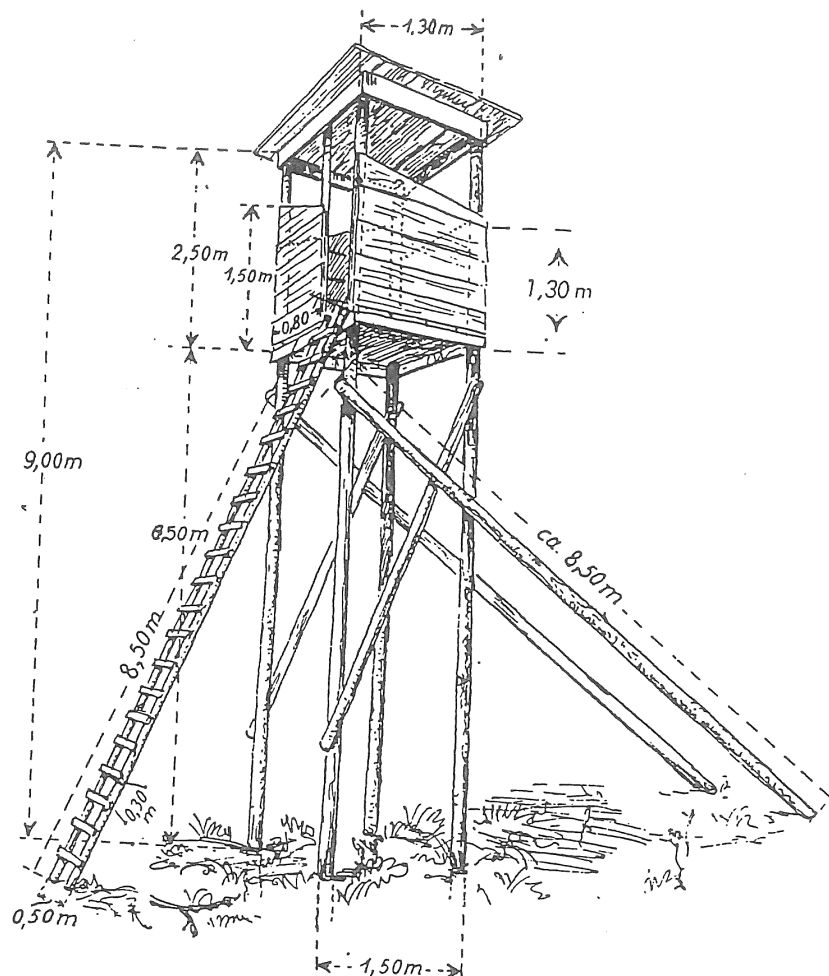
Visoke preže - namen, lokacija, pogoji za določanje mesta za postavitve: Visoke preže nedvomno sodijo med najstarejše lovne naprave, s pomočjo katerih je lovec skušal premagati čutila divjadi, hkrati pa se obvarovati pred nevarnimi živalmi. V bistvu se namen visokih prež z razvojem človeštva in lovstva ni veliko spremenil. Visoka preža je naprava, ki lovcu omogoča uspešnejše opazovanje divjadi pa tudi zanesljivejši in varnejši odstrél. Visoke preže so navadno postavljene ob prehodih ali pasiščih divjadi, ob kalužah in mrhoviščih. Izdelane so predvsem iz lesa, ločimo pa odprte, pokrite in zaprte visoke preže. Pokrite preže imajo to prednost, da lovca varujejo pred padavinami, so pa tudi trajnejše, ker streha varuje objekt pod seboj. Zaprte preže, zlasti kakovostno izdelane, varujejo lovca ne le pred padavinami in mrazom, pač pa tudi preprečujejo posledice strujanj zraka, s čimer povečujejo možnosti za uspešen lov. Take preže so zlasti v rabi pri lovu na medveda, torej predvsem zgodaj spomladi in pozno jeseni, ko je vreme zelo spremenljivo.

Tudi za izbiro lokacije (kraja za postavitve) preže so potrebne določene izkušnje. Najprej je treba upoštevati običajno smer vetra. Preže, s katere lovimo predvsem ob mesečini, npr. medveda ali divjega prašiča, morajo biti, če le mogoče, postavljene tako, da ima lovec luno za hrbtom in ne pred seboj. Visoke preže so dvignjene od nekaj do 10 m in več nad zemljo. Kjer prevladujejo neugodni vetrovi ali pa je divjad z občutljivejšim vohom, preže nameščamo višje od tal kot npr. v predelih zgolj s srnjadjo. Višje preže so seveda zahtevnejše in dražje, zahtevnejši pa je tudi strel pod večjim kotom. Znane so tudi prenosne preže iz aluminijastih in železnih profilov.

Pri gradnji lovskih naprav, tudi prež, je treba uporabljati ustrezen les, pa tudi sami gradnji je treba nameniti dovolj časa in sredstev. Dobro zgrajena preža se obrestuje s trajnostjo. Navadno uporabimo smrekov les, predvsem sušice, od listavcev pa hrast in pravi kostanj, ki sta zelo obstojna. Zaprte preže so često obdane z dvojnimi stenami, dnom in s streho ter z vmesno izolacijo. Pri vseh prežah so potrebna vzdrževalna in obnovitvena dela, vključno z izolacijskimi premazi. Praviloma visokih prež ne postavljamo v bližini meja lovišč, če pa jih, to storimo v soglasju s sosednjo lovsko organizacijo.

Visokih prež ali obršnjakov je veliko vrst in so z ozirom na okoliščine različno zgrajene (i). Predstavljamo visoke preže, zgrajene iz okroglic (sušic): a) odprta visoka preža, b) pokrita visoka preža, c) zaprta visoka preža.

Visoka preža z merami